

LỒNG GHÉP YẾU TỐ VĂN HÓA HUẾ TRONG GIẢNG DẠY TIẾNG VIỆT CHO SINH VIÊN NƯỚC NGOÀI ĐẾN HỌC TẠI HUẾ

Phạm Thị Liễu Trang*

Đại học Ngoại Ngữ, Đại học Huế

Nhận bài: 19/07/2018; Hoàn thành phản biện: 27/08/2018; Duyệt đăng: 20/08/2019

Tóm tắt: Huế là một tiểu vùng văn hóa tiêu biểu của Việt Nam. Vì vậy, khi chọn Huế là điểm đến để học tiếng Việt, sinh viên nước ngoài không chỉ mong muốn nâng cao kỹ năng ngôn ngữ mà còn muốn tìm hiểu về bản sắc văn hóa của vùng đất này. Nhằm bắt được điều đó, nhiều giảng viên giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài tại Huế đã chú trọng đến việc lồng ghép các yếu tố văn hóa Huế vào quá trình dạy học. Điều này tạo nên những hiệu quả rất tích cực cho hoạt động dạy và học tiếng Việt. Bài viết nghiên cứu về thực trạng lồng ghép văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt, điều tra khảo sát hai đối tượng giảng viên và sinh viên. Qua đó, chúng tôi bàn luận thêm về những cách thức dạy học kết hợp ngôn ngữ và văn hóa hiệu quả.

Từ khóa: Người nước ngoài, văn hóa Huế, tiếng Việt

1. Mở đầu

Đối với người học ngoại ngữ, ngoài việc chú ý trau dồi những kỹ năng về ngôn ngữ như học từ vựng, học ngữ pháp... thì nâng cao hiểu biết về văn hóa sẽ phát huy tốt nhất khả năng giao tiếp của mình trong ngôn ngữ mới. Tiếng Việt được giảng dạy như một ngoại ngữ cho người nước ngoài khi đến Việt Nam. Vì vậy, việc hiểu biết những yếu tố văn hóa Việt sẽ giúp người học tiếp thu tiếng Việt một cách có hiệu quả và ngược lại.

Huế là một tiểu vùng văn hóa tiêu biểu, không lẫn với bất cứ vùng miền nào khác trên đất nước Việt Nam. Bên cạnh những giá trị vật chất rực rỡ của một vùng đất Kinh đô xưa thì Huế còn mang trong mình những giá trị văn hóa tinh thần vô cùng đặc sắc. Văn hóa Huế đặc sắc về tinh thần, đa dạng về loại hình, phong phú và độc đáo về nội dung. Đó là nền văn hóa của đèn - đài - lăng - tẩm, phong cảnh thiên nhiên hữu tình, con người hiền hòa thơ mộng và một kho tàng ẩm thực cung đình cũng như ẩm thực dân gian đặc trưng.

Hiện nay ở Huế có rất nhiều cơ sở đào tạo chương trình tiếng Việt cho người nước ngoài. Khi chọn Huế là điểm đến để học tiếng Việt, sinh viên nước ngoài không chỉ mong muốn nâng cao kỹ năng ngôn ngữ mà còn muốn tìm hiểu về bản sắc văn hóa của vùng đất này. Nhằm bắt được điều đó, nhiều giảng viên giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài tại Huế đã chú trọng đến việc lồng ghép các yếu tố văn hóa Huế vào quá trình dạy học. Điều này tạo nên những hiệu quả rất tích cực cho hoạt động dạy và học tiếng Việt.

Từ những lý do trên, bài viết sẽ nghiên cứu về thực trạng lồng ghép văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt và bàn luận thêm về những cách thức dạy học kết hợp ngôn ngữ và văn hóa hiệu quả.

* Email: ptltrang@hueuni.edu.vn

2. Cơ sở lý luận

2.1. Lý thuyết về ngôn ngữ và văn hóa

Ngôn ngữ và văn hóa là hai yếu tố có mối quan hệ hữu cơ, không thể tách rời. Mỗi một ngôn ngữ đều gắn liền với đặc trưng riêng của nền văn hóa dân tộc và văn hóa của một dân tộc sẽ được biểu hiện qua ngôn ngữ. Ngôn ngữ có thể được xem như là một cách biểu hiện bằng lời nói của văn hóa. Nó được dùng để truyền tải văn hóa và giữ gìn, bảo lưu các giá trị văn hóa. Ngôn ngữ cho phép con người diễn đạt những suy nghĩ của mình thông qua từ ngữ xuất phát từ đời sống và được tích lũy bằng kinh nghiệm được trao truyền qua nhiều thế hệ. Con người sẽ không thể sử dụng tốt một ngôn ngữ nếu không nắm bắt được những nét đặc trưng của một nền văn hóa và ngược lại, con người sẽ không thể hiểu được những giá trị tiêu biểu của một nền văn hóa nếu không hiểu rõ về ngôn ngữ của chủ nhân nền văn hóa ấy.

Mối quan hệ giữa ngôn ngữ và văn hóa là đối tượng được nhiều nhà ngôn ngữ học trên thế giới đặc biệt quan tâm. Mối quan hệ này được xác định một cách cụ thể là “vô cùng chặt chẽ, tới mức mà ta không thể hiểu và đánh giá đúng được cái này nếu không có kiến thức về cái kia” (Sapir, 1991). Ngôn ngữ vừa là bộ phận của văn hóa vừa là công cụ để phản ánh văn hóa một cách sâu sắc nhất. Clyne (1994) đã nhận xét rằng: *“Ngôn ngữ là sự thể hiện sâu sắc nhất một nền văn hóa, hệ thống giá trị bao gồm cả những giá trị thừa hưởng từ cộng đồng và có một vai trò lớn tác động đến cách thức sử dụng không chỉ ngôn ngữ thứ nhất mà cả những ngôn ngữ được tiếp thụ sau đó”*.

Ở Việt Nam cũng vậy, cho đến nay, trong giới Việt ngữ học đã có một số nhà nghiên cứu quan tâm đến vấn đề này, tiêu biểu như: Nguyễn Đức Tồn, Lý Toàn Thắng, Cao Xuân Hạo, Đào Thân... Mỗi người có một cách nhìn nhận vấn đề khác nhau nhưng nhìn chung họ đều chỉ ra rằng ngôn ngữ Việt và văn hóa Việt có một mối quan hệ nhất định.

Nguyễn Đức Tồn (2002) nêu lên quan điểm: *“Là một thành tố của nền văn hóa tinh thần, ngôn ngữ giữ một vị trí đặc biệt trong nó. Bởi ngôn ngữ là phương tiện tất yếu, là điều kiện cho sự nảy sinh, phát triển và hoạt động của những thành tố khác trong văn hóa. Ngôn ngữ là một trong những đặc trưng nhất của bất cứ nền văn hóa - dân tộc nào. Chính trong ngôn ngữ, đặc điểm của nền văn hóa dân tộc được lưu giữ rõ ràng nhất”* (tr.20-21). Theo quan điểm này, ngôn ngữ góp phần tạo nên những thành tố văn hóa và cũng chính ngôn ngữ góp phần bảo lưu, gìn giữ những giá trị văn hóa ấy.

Đồng quan điểm trong việc khẳng định mối quan hệ giữa ngôn ngữ và văn hóa, nhà nghiên cứu Cao Xuân Hạo (2001) cho rằng: *“Giữa tiếng nói của một dân tộc với nền văn hoá của dân tộc ấy chắc chắn phải có một mối quan hệ nhất định. Vì ngôn ngữ trực tiếp phản ánh cách tri giác và tư duy thế giới của cộng đồng dân tộc, mà văn hoá dân tộc không thể không liên quan đến cách tri giác và tư duy ấy”* (tr. 287).

Có thể thấy, dù các tác giả đứng ở góc độ hay theo xu hướng nghiên cứu nào thì cũng xem ngôn ngữ là một thành tố văn hóa, vừa là một phương tiện truyền tải bản sắc văn hóa của cộng đồng nói ngôn ngữ đó, đồng thời ngôn ngữ được xem là một nguồn tư liệu quý báu để nghiên cứu các vấn đề văn hóa, lịch sử các tộc người. Ngôn ngữ là sự thể hiện sâu sắc nhất một nền văn hóa và yếu tố văn hóa có mặt trong mọi khía cạnh của ngôn ngữ.

2.2. Tầm quan trọng của việc lồng ghép kiến thức văn hóa trong dạy học ngôn ngữ

Trong thời đại toàn cầu hóa hiện nay, việc dạy học ngôn ngữ không chỉ dừng lại ở việc dạy các kỹ năng Nghe, Nói, Đọc, Viết mà còn hướng đến mục đích rèn luyện kỹ năng giao tiếp hiệu quả, đặc biệt là khả năng giao tiếp liên văn hóa. Chính vì vậy, việc đưa các yếu tố văn hóa vào dạy học ngôn ngữ là vô cùng quan trọng và cần thiết. Hiểu biết về văn hóa sẽ giúp cho người học tiếp thu được ngôn ngữ một cách có hiệu quả. Một người học ngôn ngữ, ngoại ngữ giỏi không phải chỉ cần hiểu nghĩa của từ, nắm rõ cấu trúc câu, nói năng lưu loát mà còn phải hiểu được các ngữ cảnh khi sử dụng ngôn ngữ cũng như những ý nghĩa văn hóa sâu xa của từng tình huống mà mình giao tiếp.

Giảng dạy một ngôn ngữ đồng nghĩa với đang dạy về những đặc trưng văn hoá mà ngôn ngữ đó biểu hiện. Vì vậy, vấn đề người dạy nhận ra các yếu tố văn hoá chứa đựng bên trong các hình thái, cách dùng của ngôn ngữ, xem chúng là một phần thiết yếu của dạy và học ngoại ngữ là hết sức quan trọng. Các nội dung liên quan đến văn hóa được đan xen vào quá trình giảng dạy kỹ năng ngôn ngữ không chỉ đem đến sự tò mò tìm hiểu về những kiến thức mới mẻ của một nền văn hóa mà còn góp phần kích thích hứng thú cho người học. Học một ngoại ngữ mới cũng có nghĩa là được biết đến một nền văn hóa mới. Theo thời gian, ngày càng nhiều giáo viên nhận thấy rằng khi bài học kỹ năng ngôn ngữ có sự lồng ghép các yếu tố văn hóa thì người học sẽ tiếp thu nhanh hơn, cải thiện tốt hơn về khả năng giao tiếp. Có thể khẳng định rằng văn hoá là một bộ phận không thể thiếu của dạy học ngôn ngữ, trong đó có dạy học tiếng Việt.

2.3. Tổng quan về văn hóa Huế

Về văn hóa vật thể

Huế có một hệ kinh thành còn giữ được tương đối hoàn chỉnh cùng hệ thống lăng tẩm các vua chúa triều Nguyễn như lăng Gia Long, Minh Mạng, Thiệu Trị, Tự Đức, Đại Nội Huế, Văn Thánh, Võ Thánh... Tất cả tạo nên một quần thể di tích với lối kiến trúc độc đáo, mang nhiều giá trị văn hóa lịch sử và quần thể này đã được Unesco công nhận là di sản văn hóa thế giới vào năm 1993. Bên cạnh kiến trúc cung đình, Huế còn nổi tiếng với hệ thống chùa tháp, tiêu biểu như: chùa Thiên Mụ, Từ Đàm, Diệu Đế... Ngoài ra, ở Huế còn tồn tại hệ thống các Phủ Đệ, hệ thống nhà vườn, nhà rường... mang đậm bản sắc của mảnh đất Thần Kinh.

Bên cạnh đó, Huế có một di sản văn hóa ẩm thực được xem là tinh hoa của ẩm thực Việt Nam. Ẩm thực Huế không đơn thuần là món ăn thức uống mà còn mang trong mình cội nguồn triết lý sâu sắc. Hơn nữa, ẩm thực Huế còn là sự đa dạng về loại hình, từ ẩm thực cung đình cho đến ẩm thực chay và ẩm thực dân gian. Những món ăn cung đình ngày xưa chỉ dành riêng cho vua chúa nay đã được phổ biến cho nhiều đối tượng thực khách muốn tìm hiểu về văn hóa cung đình. Vốn được xem là vùng đất Phật, xứ sở của những ngôi chùa nên ẩm thực chay với hơn 100 món ăn chay cũng là một bộ phận quan trọng trong văn hóa ẩm thực Huế. Các món ăn dân dã trong đời sống hàng ngày của người dân Huế cũng không kém phần tinh tế. Tất cả được chế biến cầu kỳ và chúng chính là minh chứng cho tính cách, sự ứng xử của con người xứ Huế trước điều kiện thiên nhiên, xã hội và lịch sử.

Trong văn hóa đời thường, trang phục xứ Huế cũng tạo nên dấu ấn riêng. Đó là chiếc áo dài trắng, áo dài tím của các cô nữ sinh Đồng Khánh xưa và nay thướt tha đi qua mấy nhịp

Tràng Tiền. Đó là chiếc nón bài thơ xứ Huế. Con người Huế với tính cách nhẹ nhàng, kín đáo mà sâu lắng, ý nhị cũng là một bản sắc riêng mà người ta gọi là “tính cách Huế”.

Về văn hóa tinh thần

Cùng với các giá trị văn hóa vật thể, văn hóa tinh thần của Huế cũng rất phong phú và đặc sắc. Trước hết là âm nhạc xứ Huế: từ âm nhạc dân gian cho đến âm nhạc cung đình. Âm nhạc dân gian là những điệu hò, điệu lí, hát trò, hát sáo bùa, những bài ca trên sông Hương... không chỉ xuất hiện trong các sinh hoạt văn hóa dân gian như trước đây mà nay đã trở thành sản phẩm du lịch độc đáo của Huế. Nét riêng của Ca Huế là âm sắc, âm ngữ địa phương không lẫn với vùng nào trên đất nước ta. Vì những đặc sắc vốn có của mình nên Ca Huế đã được công nhận là di sản văn hóa phi vật thể cấp Quốc gia vào năm 2015. Bên cạnh âm nhạc dân gian thì âm nhạc cung đình Huế cũng là một đặc trưng tiêu biểu. Nhã nhạc cung đình Huế với những giá trị lớn về văn hóa, lịch sử và nghệ thuật đã được Unesco công nhận là di sản văn hóa phi vật thể của thế giới vào năm 2003.

Văn hóa tinh thần người dân Huế còn được biểu hiện qua sự đa dạng của các loại hình lễ hội: lễ hội điện Hòn Chén, lễ hội Cầu Ngư, lễ hội vật Sinh, lễ hội đua ghe, lễ hội tế đình, lễ hội Đền Huyền Trân, lễ tế Nam Giao, Xã Tắc... Đó chính là những sinh hoạt văn hóa tinh thần mang màu sắc truyền thống, có giá trị lịch sử và thể hiện sức mạnh của cộng đồng. Bên cạnh đó, các làng nghề truyền thống với lịch sử hình thành và phát triển cho đến tận ngày nay cũng là một thành tố quan trọng tạo nên đời sống tinh thần phong phú của người Huế. Các làng nghề nón lá Bao La, làng nghề tranh Sinh, làng hoa giấy Thanh Tiên, làng nghề đúc đồng Phường Đúc, làng nghề gốm Phước Tích... Các làng nghề đã hình thành, tồn tại và phát triển cùng với sự phát triển của xã hội, của đời sống cộng đồng và góp phần giữ gìn, phát huy những bản sắc văn hóa của người dân Huế trong thời đại hội nhập quốc tế.

Hiện nay, Huế được xem là thành phố Festival đặc trưng của Việt Nam. Hai năm một lần, người dân Huế lại đón chào lễ hội trong niềm háo hức và tự hào. Huế trở thành thành phố Festival gần như là một điều tất yếu vì nơi đây còn lưu giữ tương đối đầy đủ diện mạo một kinh đô của triều đại phong kiến. Hơn nữa, các công trình kiến trúc hòa điệu với thiên nhiên tạo nên những tiết tấu độc đáo cùng những lễ hội, âm nhạc, ẩm thực truyền thống được bảo tồn phong phú đa dạng.

Với một di sản văn hóa vật thể và tinh thần mang ý nghĩa quốc hồn quốc túy của dân tộc, Huế là một hiện tượng văn hóa độc đáo của Việt Nam và thế giới. Chính vì vậy, vùng đất Huế thu hút sự quan tâm tìm hiểu của nhiều người, trong đó có một số lượng không ít người tìm đến Huế để học tiếng Việt và nghiên cứu về văn hóa Huế.

3. Phương pháp nghiên cứu

Để tiến hành nghiên cứu đề tài này, chúng tôi sử dụng các phương pháp chủ yếu sau: phương pháp tổng hợp, phân tích tài liệu, phương pháp điều tra, khảo sát. Cụ thể:

- Phương pháp tổng hợp, phân tích tài liệu:

Chúng tôi tham khảo các nguồn tư liệu liên quan đến đề tài, bao gồm các tài liệu như: các công trình nghiên cứu về phương pháp giảng dạy tiếng Việt như một ngoại ngữ, các đề tài

ngiên cứu về việc giảng dạy văn hóa trong dạy học ngoại ngữ, tài liệu về văn hóa Huế. Ngoài ra, chúng tôi còn sử dụng tư liệu là các giáo trình, sách và tài liệu tham khảo của các học phần tiếng Việt cho người nước ngoài.

- Phương pháp điều tra, khảo sát:

Chúng tôi phát phiếu khảo sát bằng giấy cho 19 giảng viên đã và đang dạy tiếng Việt cho người nước ngoài tại Huế. Bên cạnh đó, chúng tôi gửi phiếu khảo sát online cho 30 sinh viên đã và đang học tiếng Việt tại Huế. Những câu hỏi liên quan đến quan điểm về dạy và học tiếng Việt, lồng ghép kiến thức văn hóa Huế trong giảng dạy và học tập. Qua đó, nhận định thực trạng dạy học tiếng Việt lồng ghép văn hóa Huế, đánh giá vai trò của việc dạy ngôn ngữ kết hợp văn hóa và đề xuất một số phương pháp giảng dạy tích cực.

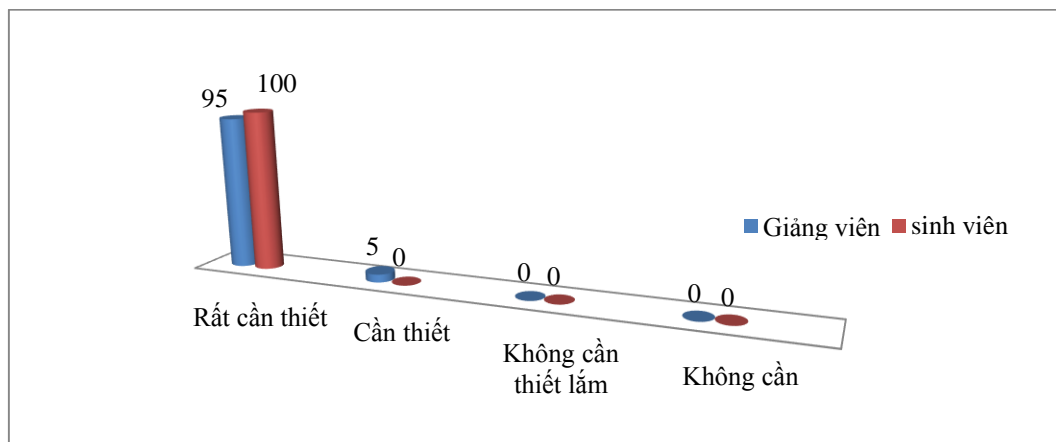
4. Kết quả nghiên cứu

4.1. Quan điểm của người dạy và người học về việc lồng ghép yếu tố văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên đến học tại Huế

Để có cơ sở đánh giá một cách khách quan quan điểm của người dạy và người học về việc lồng ghép yếu tố văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên, chúng tôi đã phát phiếu khảo sát đến hai đối tượng: *Thứ nhất* là đối tượng giảng viên. Phiếu khảo được gửi đến một số giảng viên của trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Huế, một số giảng viên đã và đang tham gia giảng dạy tại Trung tâm Đào tạo Quốc tế, Đại học Huế. *Thứ hai* là nhóm đối tượng sinh viên, học viên. Phiếu khảo sát được gửi dưới dạng online (google form) đến các sinh viên trường Đại học Loei Rajabhat (Thái Lan) đã tham gia khóa học tiếng Việt mùa hè 1 tháng tại Trung tâm Đào tạo Quốc tế, Đại học Huế và các sinh viên đến từ Học viện sư phạm Ngọc Lâm (Trung Quốc) đã tham gia học tiếng Việt thời gian 1 năm tại khoa Việt Nam học, trường Đại học Ngoại Ngữ, Đại học Huế.

Kết quả khảo sát cho thấy: Về phía giảng viên, đại đa số (94.7%) giảng viên cho rằng việc lồng ghép yếu tố văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên nước ngoài đến học tại Huế là “rất cần thiết”, 5.3 % còn lại cho rằng “cần thiết”. Như vậy, có thể thấy xét từ quan điểm của người dạy tiếng Việt tại Huế, tất cả mọi người đều nhận thấy tầm quan trọng của việc dạy văn hóa Huế kết hợp với dạy học tiếng Việt. Về phía sinh viên, 100% đồng quan điểm rằng việc lồng ghép yếu tố văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên là “rất cần thiết”.

Kết quả khảo sát này đã phản ánh rất rõ mục đích, mong muốn của sinh viên khi chọn Huế làm điểm đến để học tập, ngoài việc học về ngôn ngữ thì các em đều muốn tìm hiểu về văn hóa của vùng đất nơi mà các em theo học.

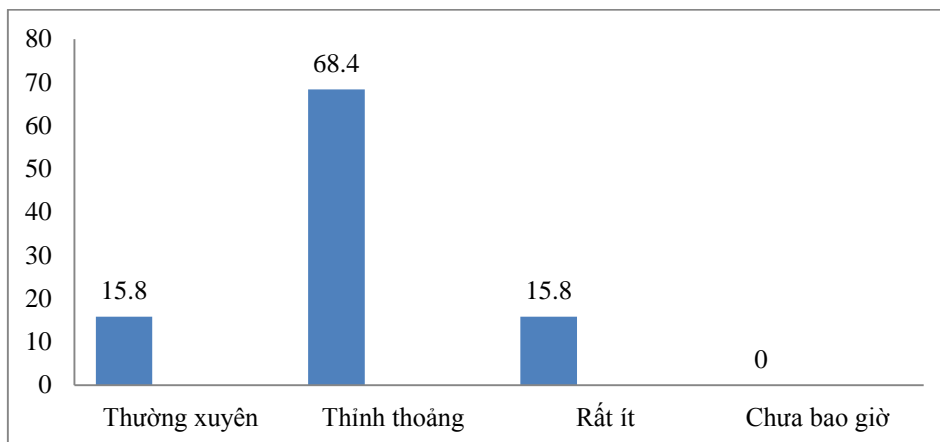
Biểu đồ 1. Quan điểm của giảng viên và sinh viên về sự cần thiết trong việc lồng ghép kiến thức văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên nước ngoài đến học tại Huế

4.2. Thực trạng việc lồng ghép yếu tố văn hóa Huế vào dạy học tiếng Việt

Hiện nay, tại Huế có nhiều cơ sở đào tạo tiếng Việt cho người nước ngoài. Tuy nhiên, trong giới hạn bài tham luận này, chúng tôi chỉ tìm hiểu về thực trạng việc lồng ghép yếu tố văn hóa Huế vào dạy học tiếng Việt tại khoa Việt Nam học, trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Huế và Trung tâm Đào tạo Quốc tế, Đại học Huế.

Qua kết quả khảo sát cho thấy, 100% giáo viên tham gia giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên người nước ngoài tại Huế đã từng lồng ghép các kiến thức văn hóa Huế vào quá trình dạy tiếng Việt. Bên cạnh đó, khảo sát về tần suất việc sử dụng phương pháp dạy học có lồng ghép văn hóa Huế thì có 68.4% cho rằng hoạt động này chỉ “thỉnh thoảng” diễn ra, 15.8% giảng viên “thường xuyên” sử dụng và 15.8% còn lại trả lời họ “rất ít” khi lồng ghép văn hóa Huế vào dạy học tiếng Việt. Nhìn vào tỉ lệ của số liệu sau khi khảo sát (Biểu đồ 2), có thể nhận thấy giáo viên đã tạo nên sự linh hoạt trong việc dạy học kết hợp văn hóa Huế. Chỉ những bài học, những kỹ năng có sự phù hợp nhất định theo quan điểm của họ thì các giảng viên mới dạy văn hóa Huế đan xen trong quá trình dạy. Có thể là một bài đọc hiểu nghiêng hẳn về giới thiệu văn hóa Huế, có thể là chủ đề nói liên quan về một thành tố văn hóa Huế tiêu biểu nhưng cũng có thể chỉ là những ví dụ minh họa được đưa vào để làm rõ hơn về cấu trúc, ngữ pháp...

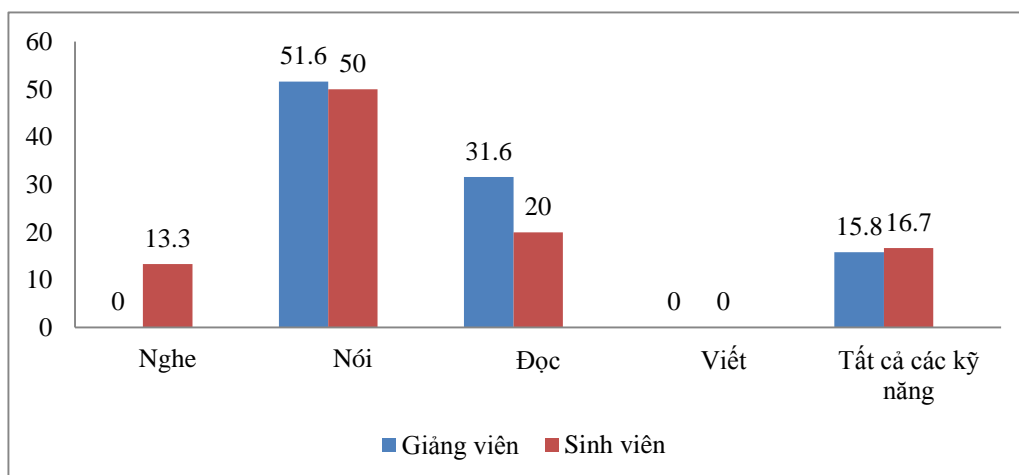
Về phía sinh viên, cũng với nội dung câu hỏi khảo sát về tần suất việc giáo viên lồng ghép kiến thức văn hóa Huế vào giảng dạy, 100% chọn câu trả lời “thỉnh thoảng”. Điều này phản ánh thực tế trong quá trình học các chương trình tiếng Việt tại Huế, các em không được học về văn hóa thường xuyên mà chỉ thỉnh thoảng giáo viên mới cung cấp những kiến thức này thông qua các giờ dạy kỹ năng ngôn ngữ.

Biểu đồ 2. Tần suất việc lồng ghép văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt của giảng viên

Khảo sát về thái độ của sinh viên khi được học văn hóa Huế trong các giờ học tiếng Việt thông qua sự quan sát của giảng viên và chính bản thân sinh viên tự cảm nhận thì kết quả cho thấy: Tỷ lệ 100% giảng viên và sinh viên đều cho rằng sinh viên “hào hứng” và “rất hào hứng” với hoạt động học tập như vậy.

Đối với câu hỏi về việc áp dụng phương thức đan xen văn hóa Huế trong dạy học tiếng Việt phù hợp nhất với môn học kỹ năng nào. Về phía giáo viên, 52.6% cho rằng phù hợp nhất là môn Nói, 31.6% giáo viên có quan điểm rằng phương thức này sẽ thích hợp nhất trong môn Đọc, 15.8% còn lại cho rằng phù hợp với tất cả các kỹ năng Nghe, Nói, Đọc, Viết.

Biểu đồ 3. Quan điểm của giảng viên và sinh viên về sự phù hợp nhất của việc lồng ghép văn hóa Huế vào dạy học kỹ năng

Có thể thấy rằng, qua kết quả khảo sát (Biểu đồ 3), phần đông người dạy nhận thức rõ tầm quan trọng của kỹ năng Nói - kỹ năng giao tiếp. Hiểu biết về văn hóa Huế sẽ giúp cho người học tự tin hơn trong quá trình sử dụng ngôn ngữ tiếng Việt để tiếp xúc, giao lưu với người dân Huế. Kỹ năng Đọc hiểu cũng được đánh giá là kỹ năng sẽ đem đến hiệu quả khi áp dụng việc lồng ghép các kiến thức văn hóa Huế vào giảng dạy. Đọc hiểu văn bản sẽ giúp người

học có thể ghi nhớ được lượng kiến thức vào bộ nhớ, từ đó tăng thêm hiểu biết về văn hóa Huế mà giáo viên lồng ghép trong giảng dạy.

Về phía người học, 50% số lượng sinh viên tham gia khảo sát cho rằng việc lồng ghép kiến thức văn hóa Huế sẽ phù hợp nhất trong việc giảng dạy kỹ năng Nói. Như vậy, cả người dạy và người học đều nhìn nhận việc học kỹ năng Nói sẽ đạt hiệu quả cao khi được học đan xen với văn hóa và ngược lại. Bên cạnh đó, 16.7% người học cho rằng tất cả các kỹ năng ngôn ngữ đều phù hợp để giảng dạy lồng ghép yếu tố văn hóa.

4.3. Khảo sát về dung lượng kiến thức văn hóa Huế được đưa vào giáo trình và chương trình giảng dạy cho sinh viên người nước ngoài

Để có cơ sở khách quan cho việc đánh giá dung lượng kiến thức văn hóa Huế được đưa vào giáo trình, chương trình giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên nước ngoài ở Huế hiện nay, ngoài việc khảo sát đối tượng người dạy và người học bằng phiếu khảo sát, chúng tôi còn trực tiếp đến thư viện của khoa Việt Nam học, trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Huế để khảo cứu các nguồn tư liệu.

Qua khảo sát bằng phiếu khảo sát, đại đa số (94.7%) giáo viên đã từng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài ở Huế cho rằng trong giáo trình mà họ sử dụng để dạy học có đưa vào các nội dung liên quan đến văn hóa Huế nhưng dung lượng kiến thức là “rất ít”, thậm chí có giáo viên cho rằng “không có” bất cứ kiến thức nào liên quan đến văn hóa Huế. Với đối tượng người học, 83.3% sinh viên cũng đánh giá rằng dung lượng kiến thức văn hóa Huế trong giáo trình mà họ đã từng được học là “rất ít”.

Qua việc khảo cứu một số giáo trình, sách tham khảo được sử dụng để dạy tiếng Việt tại văn phòng khoa Việt Nam học, trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Huế, chúng tôi nhận thấy lượng kiến thức văn hóa Huế trong các giáo trình này rất hạn chế. Nội dung liên quan đến văn hóa Huế chỉ xuất hiện rất ít ở một số bài đọc hiểu hoặc một vài ví dụ minh họa nhỏ cho các phần học về ngữ pháp. Và những kiến thức này không thể hiện được đặc trưng tiêu biểu của văn hóa Huế mà chỉ dừng lại ở việc đối sánh với một điểm văn hóa nào đấy của hai miền Nam Bắc. Trong tất cả 8 giáo trình được khảo cứu, chúng tôi chỉ thấy xuất hiện một vài bài đọc có liên quan đến văn hóa Huế như sau: trong giáo trình “Tiếng Việt 1 2 3” (tập thể giáo viên 123, Nhà xuất bản Thế giới) có bài đọc “Việt Nam - Miền Trung” (trang 29) và bài đọc hiểu “Chợ nổi tiếng 3 miền - Chợ Đông Ba” (trang 63). Trong giáo trình “Tiếng Việt 3” (Bửu Khải, Phan Văn Giưỡng, Nhà xuất bản Trẻ) có bài đọc “Thành phố Huế” (trang 21). Trong giáo trình “Tiếng Việt cho người nước ngoài” (Nguyễn Văn Huệ, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia, thành phố Hồ Chí Minh) có bài đọc “Các thành phố lớn ở Việt Nam”. Trong khi đó, văn hóa Hà Nội lại có tần suất xuất hiện nhiều hơn ở các giáo trình này. Ví dụ, trong tài liệu “Bài đọc tiếng Việt nâng cao dành cho người nước ngoài” (Hwang Gwi Yeon - Trịnh Cẩm Lan - Nguyễn Khánh Hà, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội) có tất cả 20 bài đọc, trong đó các bài đọc có liên quan đến văn hóa Hà Nội chiếm 5/20 bài: “Hà Nội”, “chợ ở Hà Nội”, “hồ ở Hà Nội”, “xích lô ở Hà Nội”, “bia hơi với người Hà Nội”.

Riêng đối với chương trình học tiếng Việt của sinh viên Thái Lan trong thời gian 1 tháng tại Đại học Huế, mặc dù thực tế các nội dung kiến thức về văn hóa Huế rất ít khi được lồng ghép vào trong các giờ học kỹ năng ngôn ngữ nhưng ngoài giờ học các bạn có thêm nhiều buổi

ngoại khóa để tìm hiểu về văn hóa Huế (xem Bảng 1). Cụ thể, trong tuần học đầu tiên, ngoài 7 buổi học về tiếng Việt cơ bản, sinh viên đã được học 1 buổi về nghệ thuật của Huế. Sau đó, sinh viên được đi thực tế tại các điểm: bảo tàng Hồ Chí Minh, trường Quốc học Huế, phòng tranh Lê Bá Đảng, phòng trưng bày tranh thêu XQ, làng Thanh Toàn... Như vậy, sinh viên sẽ vừa được học về kỹ năng ngôn ngữ vừa có cơ hội tìm hiểu về văn hóa Huế.

Bảng 1. Nội dung chương trình học trong 1 tuần của sinh viên Thái Lan tại Trung tâm Đào tạo Quốc tế Đại học Huế

(Nguồn: Trung tâm Đào tạo Quốc tế, Đại học Huế)

	Time			Subject	Content
	Date	Start	End		
Week 1	Mon (4.6)	8.00	9.30	Vietnamese Culture Basic Vietnamese	Opening Introduction to Hue University (visit Hue University Main Building - Hue University Traditional House)
		9.30	11.30		The Geography of Vietnam
		14.00	17.00		Introduction and Making acquaintance
	Tues. (5.6)	8.00	10.00	Basic Vietnamese Vietnamese Culture	Introduction and Making acquaintance (cont)
		14.00	16.00		Arts of Hue
	Wed (6.6)	8.00	11.00	Excursion	Ho Chi Minh Museum, Quoc hoc Highschool, Le Ba Dang Foundation - XQ Emboidary Museum - Diem Phung Thi Museum
		14.00	16.00	Basic Vietnamese	Family
	Thurs. (7.6)	8.00	11.00	Basic Vietnamese	Time
		14.00	16.00	Basic Vietnamese	Time (cont)
	Fri (8.6)	8.00	11.00	Basic Vietnamese	House & Things
		14.00	17.00	Basic Vietnamese	House & Things (cont)
	Sat. (9.6)	8.00	10.00	Vietnamese Culture	Family, Village and Nation: The foundation of Vietnamese Society
		14.00	17.00	Excursion	Visit Thanh Toan Village

5. Thảo luận và đề xuất

Qua tổng hợp, phân tích các tài liệu có liên quan và tiến hành điều tra khảo sát hai nhóm đối tượng là giáo viên và sinh viên về việc lồng ghép các yếu tố văn hóa Huế vào quá trình giảng dạy tiếng Việt, chúng tôi rút ra một số vấn đề cần bàn luận sau:

Thứ nhất, về quan điểm của người dạy và người học đối với vấn đề lồng ghép yếu tố văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên nước ngoài đến học tại Huế: Đại đa số người dạy và người học đều có quan điểm rằng việc đưa các yếu tố văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên nước ngoài đến học tại Huế là rất cần thiết. Các giáo viên nhận ra rằng khi

lồng ghép yếu tố văn hóa Huế vào dạy học tiếng Việt đã đem đến cho sinh viên sự hứng thú, hào hứng với việc học và nâng cao khả năng giao tiếp.

Thứ hai, về thực trạng việc lồng ghép các yếu tố văn hóa Huế trong quá trình dạy học tiếng Việt cho sinh viên nước ngoài đến học tại Huế: Các giáo viên trong quá trình giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên nước ngoài đều đã từng đan xen vào bài học các yếu tố về văn hóa Huế. Tuy nhiên, mức độ lồng ghép này vẫn còn nhiều hạn chế và diễn ra với tần suất quá ít.

Thứ ba, nguồn tài liệu giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài tại Huế hiện nay tương đối nhiều nhưng nội dung các giáo trình chưa phong phú. Hơn nữa, đa số các giáo trình đang được sử dụng tại Huế có nguồn gốc xuất bản tại các nhà xuất bản ở Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh, do các giáo viên ở các trung tâm ngoại ngữ hay các trường Đại học ở những khu vực này biên soạn. Do vậy, các đặc trưng văn hóa Huế không được thể hiện hoặc được thể hiện rất ít trong các giáo trình này là điều dễ hiểu.

Từ những vấn đề cần bàn luận trên, chúng tôi mạnh dạn nêu lên một số đề xuất nhằm góp phần nâng cao hiệu quả của việc dạy học tiếng Việt lồng ghép các yếu tố văn hóa Huế như sau:

Một là, từ quan điểm của giáo viên và sinh viên đều nhận thức được tầm quan trọng của việc kết hợp các yếu tố văn hóa Huế trong dạy học tiếng Việt, giáo viên cần đặt ra các mục tiêu dạy học cụ thể đối với việc giảng dạy của mình. Bên cạnh đó, giáo viên cần trau dồi, nghiên cứu và bổ trợ thêm những kiến thức văn hóa Huế, hiểu rõ về văn hóa Huế và chọn lọc những yếu tố văn hóa tiêu biểu để có thể đưa vào nội dung dạy học một cách phù hợp.

Hai là, nội dung văn hóa Huế được đưa vào chương trình dạy học, các sách giáo trình còn quá ít và chưa lôi cuốn người học. Các vấn đề liên quan đến văn hóa Huế vẫn thường bị bỏ qua hoặc chỉ được sử dụng để hỗ trợ, làm phong phú thêm một vài hoạt động phát triển ngôn ngữ. Vì vậy, cần tăng cường việc kết hợp văn hóa Huế vào dạy học ngôn ngữ. Các yếu tố này phải được xem như một thành phần của giao tiếp liên văn hóa và được dạy học một cách có hệ thống trong các học phần dạy học kỹ năng giao tiếp tiếng Việt.

Ba là, các giáo viên giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài tại Huế cần mạnh dạn biên soạn giáo trình, tài liệu tham khảo riêng để giảng dạy. Khi đó, việc lồng ghép các nội dung liên quan đến văn hóa Huế vào bài giảng, giáo trình sẽ dễ dàng và thuận tiện hơn. Mặt khác, các giáo trình này khi được sử dụng rộng rãi tại Huế để dạy cho sinh viên nước ngoài sẽ đem đến cho người học sự lôi cuốn, thú vị vì được hiểu rõ về vùng đất, con người nơi họ đang sinh sống và học tập.

6. Kết luận

Văn hóa đóng một vai trò rất quan trọng trong quá trình dạy học ngoại ngữ nói chung và dạy học tiếng Việt cho người nước ngoài nói riêng. Trong xu thế toàn cầu hóa mạnh mẽ, các giáo viên dạy tiếng Việt cần phải tìm ra phương pháp và nội dung lồng ghép các yếu tố văn hóa và giao thoa văn hóa phù hợp. Đó vừa là yếu tố kích thích sự hứng khởi trong quá trình học ngoại ngữ vừa tạo cơ hội để người học nâng cao hiểu biết về văn hóa Việt Nam. Là một thành tố quan trọng của văn hóa Việt Nam, văn hóa Huế thu hút được sự quan tâm của nhiều đối tượng người nước ngoài khi họ muốn học tiếng Việt và văn hóa Việt. Vì vậy, việc lồng ghép các yếu

tổ văn hóa Huế vào giảng dạy tiếng Việt cho sinh viên nước ngoài đến học tại Huế thực sự sẽ đem đến hiệu quả cao cho hoạt động dạy và học.

Tài liệu tham khảo

Bùi Khánh Thế (2003). Đi tìm mô hình thỏa đáng để dạy - học tiếng Việt như ngôn ngữ thứ hai. *Tạp chí Ngôn ngữ, số 12*, 43-48.

Cao Xuân Hạo (2001). *Ngôn ngữ và văn hóa. Tiếng Việt, văn Việt, người Việt*. Nxb Trẻ, Hà Nội.

Clyne, M. (1994). *Intercultural communication at work: Cultural values in discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.

Đặng Thành Hưng (2002). *Dạy học hiện đại - Lý luận, biện pháp, kỹ thuật*. Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.

Đặng Vũ Hoạt & Hà Thị Đức (1995). *Lý luận dạy học đại học*. Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội.

Nguyễn Đức Tồn (2002). *Tìm hiểu đặc trưng văn hóa dân tộc của ngôn ngữ và tư duy ở người Việt*. Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.

Sapir, E. (1991). *Language*. Harcourt: NewYork.

Trần Thị Lan (2005). *Dạy tiếng Việt cho người nước ngoài theo phương pháp giao tiếp. Kỹ yếu Ngữ học trẻ*.

INTEGRATING CULTURAL ELEMENTS OF HUE INTO TEACHING VIETNAMESE TO FOREIGN STUDENTS STUDYING IN HUE

Abstract: Hue is a typical cultural sub-region of Vietnam. Therefore, when choosing Hue as a destination for learning Vietnamese, foreign students not only want to improve their language skills but also want to learn about the cultural identity of this land. Realizing that, many lecturers teaching Vietnamese to foreigners in Hue have focused on integrating the elements of Hue culture into the teaching process. This creates the positive effects for teaching and learning Vietnamese. This article is going to study the reality of integrating cultural elements of Hue into teaching Vietnamese, survey the lecturers as well as students. Thereby, we can discuss more about effective methods of language and culture teaching.

Key words: Hue culture, Vietnamese, foreigner